

EUROPOS PARLAMENTAS

2004

2009

Regioninės plėtros komitetas

11.1.2007

DARBO DOKUMENTAS

dėl sanglaudos politikos vaidmens ir veiksmingumo mažinant skurdžiausių ES regionų skirtumus

Regioninės plėtros komitetas

Pranešėja: Lidia Joanna Geringer de Oedenberg

DT\647595LT.doc

PE 382.390v02-00

Vertimas pagal sutartį

LT

LT

ES sanglaudos politikos tikslas – skatinti Sąjungos regionų ekonominę ir socialinę sanglaudą. Tiems regionams, kurie atsilieka plėtros atžvilgiu, išgyvena struktūros pertvarą ar patiria geografinių, ekonominių ar socialinių problemų, turi būti suteikta pagalba sprendžiant savo problemas ir įveikiant sunkumus. Kaip matyti iš daugelio pavyzdžių, sėkminga plėtra buvo daugelyje buvusių neturtingų ES regionų. Dėl struktūrinio fondo keturios vadinamosios sanglaudos šalys (Airija, Graikija, Portugalija ir Ispanija) sparčiai augo.

Tačiau regioniniai skirtumai daug akivaizdesni ES27 negu ES15, ir tai skatina imtis skubių veiksmų siekiant sumažinti šiuos skirtumus. Nors 2004 m. įstojusiose valstybėse narėse jau pasiektas svarbus ekonomikos augimas, nustatyta, kad sunkumai dažniausiai susiję su administravimo stoka. Ekonomikos augimas turi tendenciją koncentruotis tam tikrose srityse. Tokios koncentracijos požymiai ypač akivaizdūs Vidurio ir Rytų Europos šalyse su greitai augančių sostinių regionais. Miestų plėtra su didėjančia konkurencija daugeliu požiūrių gali katalizuoti plėtrą aplinkinėse kaimo bendruomenėse. Tačiau tam tikruose regionuose augimas nepakankamas. Pastaruoju metu Eurostat paskelbti skaičiai rodo didžiulį skirtumą tarp turtingiausių ir skurdžiausių ES regionų, o naujai įstojusios valstybės narės iš Vidurio ir Rytų Europos užima žemiausias vietas.

1 lentelė

Regioninis BVP, tenkantis vienam gyventojui ES25 – 2003 m.
(pagal PGS, ES25=100)

Dešimt didžiausių			Dešimt mažiausių		
1	Inner London (UK)	278	1	Lubelskie (PL)	33
2	Bruxelles-Capitale (BE)	238	2	Podkarpackie (PL)	33
3	Luxembourg	234	3	Podlaskie (PL)	36
4	Hamburg (DE)	184	4	Świętokrzyskie (PL)	37
5	Île de France (FR)	173	5	Warmińsko-Mazurskie (PL)	37
6	Wien (AT)	171	6	Opolskie (PL)	37
7	Berkshire, Buckinghamshire & Oxfordshire (UK)	165	7	Észak Magyarorság (HU)	38
8	Provincia Autonoma Bolzano (IT)	160	8	Východné Slovensko (SK)	39
9	Oberbayern (DE)	158	9	Eszag-Alföld (HU)	39
10	Stockholm (SE)	158	10	Dél-Alföld (HU)	40

2 lentelė

Regioninis BVP, tenkantis vienam gyventojui ES27 – 2006 m. (pagal PGS, ES25=100)

Regionas	BVP (pagal PGS) vienam gyventojui, proc. ES25 vidurkio (ES25=100)
Inner London (UK)	277,6
Bruxelles-Brussels (BE)	237,6
Luxembourg (LU)	233,9
Hamburg (DE)	184,0
Île de France (FR)	173,3
Wien (AT)	170,9
Berkshire, Buckinghamshire and Oxfordshire (UK)	165,1
Provincia Autonoma Bolzano/Bozen (IT)	160,0
Oberbayern (DE)	157,9
Stockholm (SE)	157,9
Åland (FI)	154,3
Utrecht (NL)	152,5
North Eastern Scotland (UK)	150,3
Southern and Eastern (IE)	149,2
Darmstadt (DE)	148,3
.....	
Vest (RO)	34,0
Podkarpackie (PL)	33,2
Lubelskie (PL)	33,2
Centru (RO)	32,3
Istocna Hrvatska (HR)	31,0
Nord-Vest (RO)	29,1
Severozapaden (BG)	26,1
Sud-Est (RO)	25,6
Sud-Vest (RO)	25,5
Severoiztochen (BG)	25,3
Yugoiztochen (BG)	24,9
Yuzhen tsentralen (BG)	24,6
Sud (RO)	24,4
Severen tsentralen (BG)	24,2
Nord-Est (RO)	21,7

Regionai, kuriuose mažiausias / didžiausias BVP vienam gyventojui (pagal PGS) (ES25=100)

Šiuo pranešimo projektu siekiama pabrėžti tam tikrus principus, kaip valstybės narės ir ES galėtų veikti siekdamos ES sanglaudos politiką padaryti veiksmingesnę. 2007–2013 m. finansinėje perspektyvoje skirta lėšų skurdžiausių regionų plėtrai. Šios lėšos dabar turi būti tinkamai panaudotos.

Skurdžiausių regionų ekonominio augimo spartinimas – svarbiausia sąlyga skatinant aukštą ir ilgalaikį gyvenimo lygį Europos Sąjungoje. ES regionų konvergencija ypač svarbi, jeigu ES ateityje siekia būti konkurencinga ir stipri pasauliniu mastu. Politikos įtaka rizikuoja susilpnėti didėjant išlaidoms ateityje, jeigu regionai, kurie dabar patiria sunkumų, ir toliau bus atsiliekančys.

- ES sanglaudos politika turi **nustatyti individualius** skurdžiausių regionų **poreikius** ir surasti tinkamų priemonių plėtrai pagreitinti.

Svarbiausia nustatyti pagrindinius atskirų regionų poreikius ir finansavimą nukreipti tinkama linkme. Kalbant apie sanglaudos šalis, turi būti sukurtas infrastruktūros „pagrindas“ kitokioms investicijoms. Konkurencingumas neprieštarauja sanglaudos tikslui, tačiau pagrindinis dalykas yra suprasti, kada svertų poveikis didina augimą. Kad neturtingi regionai pasiektų tam tikrą konkurencingumo lygį, jie turi turėti išvystytą tinkamą pagrindinę infrastruktūrą ir žmogiškuosius išteklius.

- Su tuo susijusi problema yra **skurdžiausių regionų sunkumai panaudoti** lėšas. Valdžios institucijoms dažnai trūksta sugebėjimų ir patirties arba tinkamų lėšų įvykdyti sudėtingus sanglaudos politikos reikalavimus, ir dėl to jos negali pretenduoti į lėšas, kuriomis iš pricipo jos turi teisę naudotis.

Tai rimta problema, ypač naujosioms ir stojančiosioms valstybėms narėms.

3 lentelė

Realus BVP augimo tempas

BVP augimo tempas – procentais išreikštas pokytis pagal praėjusius metus (2006, 2007 ir 2008 m. stulpeliai rodo prognozę)

	1997	-98	-99	-00	-01	-02	-03	-04	-05	-06	-07	-08
Bulgarija	-5,4	3,9	2,3	5,4	4,1	4,9	4,5	5,6	5,5	6,0	6,0	6,2
Rumunija			-1,2	2,1	5,7	5,1	5,2	8,4	4,1	7,2	5,8	5,6
ES25	2,7	3,0	3,0	3,9	2,0	1,2	1,3	2,3	1,7	2,8	2,4	2,4
ES15	2,6	2,9	3,0	3,9	1,9	1,1	1,1	2,2	1,5	2,6	2,2	2,3

Kaip matyti iš 3 lentelės, ekonominio augimo potencialas ypač ryškus dviejose šalyse, įstojusiose į ES 2007 m., – Bulgarijoje ir Rumunijoje. Tam, kad šis plėtros potencialas būtų visiškai panaudotas, turi efektyviai veikti atitinkamos ministerijos ir valdžios institucijos. Institucinių gebėjimų poreikis akcentuojamas kaip būtina sąlyga siekiant sėkmingai įgyvendinti programas ir projektus kartu plėtojant žmogiškuosius išteklius. Pasirengimo narystei pagalbos laikotarpiu įvairios programos atskleidė labai daug gaunančiosios šalies institucinių, valdymo ir administravimo trūkumų; trūkumų, kurie galbūt iki šiol dar iki galo nepašalinti, bet tai turi būti padaryta netolimoje ateityje, jeigu norima, kad lėšos būtų tinkamai įsisavintos ir panaudotos.

Siekiant tinkamai valdyti struktūrinius fondus reikia imtis **koordinavimo** visais lygiais (**politiniu, techniniu ir administravimu**). Tai rimta problema daugelyje dabartinių valstybių narių ir reikia imtis dar daugiau efektyvių veiksmų. Labai svarbu rengti diskusijas, siekiant užtikrinti ES, valstybių narių ir regionų darną, ir nė viena valdymo sritis neturi būti palikta už šio struktūrinio dialogo ribų. Sanglaudos politika susijusi ne tik su ekonominėmis lėšomis, bet ir su **partneryste su įvairiais tarpininkais**. Siekiant pagerinti svertų poveikį, veikti ir bendradarbiauti reikia ne vienu lygmeniu, taip pat labai svarbus ir tinkamas informacijos srautas ir partnerystė.

- Turi būti sukurtas pagrindas įgyvendinti ryšių politiką ir keistis patirtimi; šios pastangos taip pat suteiktų galimybę nustatyti normas ir principus, kurie

padidintų administravimo galias įgyvendinant teisės aktus ir taisykles.

Labai svarbu daugiau naudoti **viešojo ir privačiojo sektoriaus partnerystę**, siekiant skirti lėšas ir turėti kapitalo. Turi būti sukurtos viešojo ir privačiojo sektoriaus partnerystės įgyvendinimo taisyklės ir sumažintos jos kliūtys. Naujose valstybėse narėse trūksta geros praktikos.

- Labiau pabrėžiama turi būti **papildomų priemonių** svarba. Privataus kapitalo įtraukimas yra pagrindinis aspektas, kuris gali padidinti papildomas investicijas. Finansinė parama turi būti panaudota skaidriai, kad būtų užtikrinta, jog ji pasiekė adresatą.
- **Jaspers, Jeremie ir Jessica** yra puikios priemonės padėti, *inter alia*, MVĮ regioniniu lygiu, bet daug daugiau turi nuveikti valstybės narės ir Komisija, kad šios priemonės būtų skatinamos ir kad būtų užtikrintas visiškas ir veiksmingas jų panaudojimas, ypač skurdžiausiuose regionuose.
- Ekonominė plėtra glaudžiai susijusi su **naujovėmis**, jos, be to, yra ir pagrindinis regioninės plėtros elementas. ES sanglaudos politika, remiantis Lisabonos strategija, turi būti nukreipta į didėjančią ES naujovių galią, todėl labai svarbu, kad šis tikslas neapeitų skurdžiausių regionų.
- Turi būti aktyviai remiamas verslumas ir visi tarpininkai turi būti į tai įtraukti. Ypač turi būti skatinamas moterų ir į darbo rinką įsiliejančio jaunimo bei socialiai atskirtų grupių verslumas. Svarbus veiksnys skatinant naujoves yra taisyklių ir teisės aktų gerinimas ES valstybėse narėse, siekiant užtikrinti, kad jie skatintų naujovių įdiegimo procesus svarbiuose ekonomikos sektoriuose, o ne jiems trukdytų. Labiausiai šiuo požiūriu pažeidžiami skurdžiausi regionai.

Nemažai pavyzdžių rodo, kad naujosios valstybės narės trūksta sugebėjimų panaudoti lėšas. **Turi būti pagerintas administravimas**, kad gaunantys lėšas regionai galėtų jas panaudoti ir pasinaudotų teikiama pagalba. Labai svarbi ir techninė pagalba, ypač rengiantis įgyvendinti naujus projektus. Primitytinai turi būti reikalaujama kokybės ir išoriniu požiūriu, kiek tai susiję su specialistų žiniomis, ir vidaus lygiu: kaip žinoti, ko iš tikrųjų reikia, ir kaip vykdyti tinkamą projektų ir išleidžiamų lėšų kokybės kontrolę. Įgyvendinti projektai turi būti tvarūs, nuo tvarumo atsiliekančias aspektai turi būti kruopščiai išnagrinėti, o informacija turi būti perduota valdžios institucijoms keičiantis nuomonėmis arba per ekspertus. Taip pat raginama atnaujinti jau įgyvendinto tvaraus projekto vertinimą.

- Tam tikras lėšų kiekis gali būti skiriamas pasirengimui, kontrolei, vertinimui ir ekspertams. Ši parama, jeigu tinkamai panaudota, gali turėti didžiulę reikšmę, ypač tose šalyse, kuriose yra sudėtinga administravimo sistema.

Labai svarbu, kad **lėšos greitai pasiektų regionus**. Kartais praeina daug laiko, kol lėšos

pasiekia jų gavėjus, ir tai yra iššūkis visoms šalims jas tinkamai paskirstyti.

Sunku išvengti painiavos naudojant struktūrinius fondus, kuriems turi įtakos trys skirtingi reglamentavimo lygiai: Bendrijos taisyklės, šalies reguliavimo sistema ir regione nusistovėjusi tvarka. Todėl **supaprastinimas** yra iššūkis visiems trims minėtiems lygiams tam, kad būtų išvengta bet kokių paskesnių interpretacijų ir palengvintas programų vykdymas.

Labai reikalinga sinergija tarp politikos sričių, ir tarp Europos, ir tarp šalies politikos sričių. Politikos sritys turi papildyti viena kitą, o ne prieštarauti viena kitai. Teritorinė kitų Europos politikos sričių pelno koncentracija pagrindinėse šalyse ir regionuose gali, pvz., susilpninti plėtros politikos poveikį. Regioninė plėtra irgi turi turėti socialinių ir aplinkos srities užmojų.

- Turi būti atsižvelgta į galimą iškreiptą politikos sričių poveikį viena kitos atžvilgiu, ir tas poveikis turi būti išnagrinėtas 2009 m. Bendrijos biudžeto vidurio laikotarpio peržiūros metu ir ketvirtajame pranešime dėl ekonominės ir socialinės sanglaudos.

Siekiant paremti skurdžiausių regionų sanglaudą ir efektyvią plėtrą, labai svarbu **mobilizuoti visus tarpininkus**, įtraukti ir užtikrinti visapusišką visų suinteresuotų pusių dalyvavimą.

Su nedarbu (skurdžiausiuose regionuose jis kerta skaudžiausiai) turi būti susidorota. Ypač jaudina ilgalaikis tam tikrų socialinių grupių nedarbas. **Siekiant socialinės sanglaudos turi būti dedamos pastangos žmonių su negalia integracijai užtikrinti.** Tai yra būtina sąlyga siekiant tinkamo gyvenimo lygio Europos Sąjungoje. Be to, ES sanglaudai padeda **lygios vyrų ir moterų galimybės darbo rinkoje**. Šioje srityje vis dar išlieka skirtumų, susijusių su vyrų ir moterų atlyginimų lygiu, ir tai trukdo ekonomikos augimui. Dėmesys lyčių skirtumams padidins veiksmingo sanglaudos politikos įgyvendinimo kokybę. Darbdaviai ir dirbantys įvairiuose šio proceso lygiuose turi tai žinoti ir imtis atitinkamų veiksmų šioje srityje.

- Turi būti pateikiama informacija, susijusi su požiūriu į lyčių lygybę poreikiu ir jo įgyvendinimo priemonėmis, įgyvendinant ir vertinant programas ir projektus ir siekiant geriau panaudoti jau atliktų tyrimų ir analizių rezultatus. Vis dėlto iškelti klausimai (užtikrinimas, kad biudžetas būtų sudaromas atsižvelgiant į lytis (pvz., ar biudžetas pakankamas lyčių lygybės klausimams spręsti), socialinių partnerių ir susijusių veikėjų supažindinimas su lyčių klausimais ir kompetencijos lyčių klausimais užtikrinimas) gali būti praktiškai įgyvendinti. Siekiant sanglaudos politiką padaryti kuo veiksmingesnę, svarbiausia – protingas požiūris į lytis socialiniame ir ekonominiame gyvenime, vengiant kurti socialinių moterų ir vyrų vaidmenų stereotipus.

Jeigu norima, kad Europos politika, siekianti sumažinti skirtumus, taptų iš tikrųjų tvaria ES plėtros ir sanglaudos strategija, labai svarbu skurdžiausiuose regionuose išlaikyti

subalansuotos ir į regionų specifines savybes ir problemas atsižvelgiančios plėtros koncepciją.